

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ІВО-Italia, Association «Italia-Ucraina (Bologna)» (Італія)
Педагогічний університет Каринтії ім. Віктора Франкла (Австрія)
Католицький університет м. Фрайбург (Німеччина)
Педагогічний університет імені Комісії національної освіти в Кракові (Польща)
Сучавський університет «Штефан чел Марє» (Румунія)
Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського (Україна)
Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (Україна)
Відділ інклюзивної, спеціальної, позашкільної освіти та виховної роботи
Департаменту освіти і науки Чернівецької обласної держадміністрації (Україна)
ДВНЗ «Чернівецький політехнічний заклад» (Україна)
Ресурсний центр з підтримки інклюзивної освіти
Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Україна)
Відділ Всеукраїнського товариства «Рідна школа» у м. Чернівці

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції

Соціальне партнерство та міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії

22 листопада 2019 року

Чернівці
Технопарк

2019

УДК: 37.014.53:376-056.26(08)

C692

Редакційна колегія випуску:

Кушнір Ірина Георгіївна, доктор психологічних наук, професор;
Миронова Світлана Петрівна, доктор педагогічних наук, професор;
Олійник Марія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор;
Романюк Світлана Захарівна, доктор філологічних наук, професор;
Тимчук Людмила Іванівна, доктор педагогічних наук, професор;
Федірчик Тетяна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор;
Андреева Ярослава Федорівна, кандидат психологічних наук, доцент;
Петрюк І.М., кандидат педагогічних наук, доцент
Прокоп Інна Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент
Радчук Валентина Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент;
Фесік Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук;
Платаш Лариса Броніславівна, кандидат педагогічних наук, доцент
Санжаровець Валентина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Технічне редагування: Платаш Сергій Васильович.

Упорядники: *Кучумова Н.І.*, кандидат педагогічних наук, доцент; *Платаш Л.Б.*, кандидат педагогічних наук, доцент; *Звоздецька В.Г.*, кандидат педагогічних наук, асистент; *Гуляєва М.М.*, асистент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

C692 Соціальне партнерство та міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 22 листопада 2019 р.). Чернівці : Технодрук, 2019. – 312 с.
ISBN 978-617-7611-61-4

Збірник підготовлено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Соціальне партнерство та міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії», яка відбулась на базі факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 22 листопада 2019 року.

До збірника увійшли матеріали досліджень науковців, працівників закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти. Висвітлено теоретичні та прикладні аспекти розвитку інклюзивної освіти в Україні та зарубіжних країнах. Представлено сучасне осмислення процесу реалізації інклюзивних принципів та цінностей в умовах навчальних закладів. Розкрито роль конструктивної взаємодії фахівців мультидисциплінарної команди задля забезпечення навчального-виховного, корекційно-розвивального, реабілітаційного процесів інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність інформації несуть автори.

Видання розраховане на науковців, педагогів-практиків, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

УДК: 37.014.53:376-056.26(08)

ISBN 978-617-7611-61-4

© Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019

© Автори статей, 2019

Кривачук Людмила (Liudmyla Kryvachuk). Соціальна політика щодо підтримки осіб з особливими потребами в Польщі	134
Кривуцик Світлана. Соціально-психологічна допомога старшим школярам з функціональними обмеженнями у виборі майбутньої професії	140
Куліковська Ірина. Роль музичного мистецтва у фаховій підготовці студентів класичного університету	143
Кучумова Наталія. Арт-терапія у роботі з дітьми з особливими потребами	146
Лакуста Тетяна. Дошкільний навчальний заклад та батьки дитини з особливими потребами: особливості співпраці	149
Логвиненко Вікторія. Діяльність Львівської обласної комунальної дитячо-юнацької спортивної школи інвалідів «Галичина» в контексті соціальної адаптації спортсменів з інвалідністю	153
Лозинський Андрій, Великий Роман, Лозинська Світлана. Добродійна діяльність українських магнатів у роки першої світової війни	156
Ленів Зоряна. Підготовка фахівців до реалізації командної взаємодії в інклюзивному освітньому просторі	160
Липчук Галина. Організація психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.....	164
Лясота Тетяна. Віртуальне тренування як засіб адаптивного фізичного виховання.....	169
Мала Надія. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в корекційно-реабілітаційному процесі навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах НУШ	171
Манчуленко Лілія. Інклюзія як середовище розвитку дитини.....	178
Марусик Уляна. Форми роботи з батьками у дитячому садку комбінованого типу	181
Марчук Марина. Розвиток управлінської діяльності опікунсько-виховних установ на Буковині: історико-психологічний аспект	184
Матейчук Наталія, Звоздецька Валентина. Психологічні бар'єри при взаємодії з дітьми з особливими потребами	188
Мафтин Лариса, Прокон Інна. Ставлення до людей похилого віку як моральна категорія української етнокультури	193
Молоч Оксана. Зміст та особливості реабілітації дітей дошкільного віку з кохлеарними імплантами	195
Мороз Олена, Бідолах Михайлина. Актуальність інклюзії у закладах дошкільної освіти	200
Миронова Світлана. Командний супровід дітей з особливими освітніми потребами як умова ефективності інклюзивного навчання.....	203

3. Описовий звіт про роботу Львівської обласної комунальної дитячо-юнацької спортивної школи інвалідів «Галичина» за 2018 рік. – 3 с.

4. Списки груп на 2019-2020 н. р. Львівської обласної комунальної дитячо-юнацької спортивної школи інвалідів «Галичина». Наказ ЛОК ДЮСШ «Галичина» від 30.08.2019 № 85.

5. IBSA Bench Press and Powerlifting World Championships results on-line. URL : www.ibsasport.org/news/1686/ibsa-bench-press-and-powerlifting-world-championships-results-on-line

ДОБРОЧИННА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МАГНАТІВ У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Андрій Лозинський, Роман Великий

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна*

Світлана Лозинська

*Вищий навчальний комунальний заклад Львівської обласної ради
«Львівська медична академія імені Андрея Крутинського»
м. Львів, Україна*

Соціальна робота є порівняно новим явищем у вивченні різних аспектів історії. Раніше вона не виділялася в якості самостійного напрямку в діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування чи військового управління. Тому дослідження організації соціальної допомоги військовослужбовцям потребує значної уваги у висвітленні актуальних питань військової історії, зокрема, історії глобальних військових конфліктів ХХ ст. Масштаби воєнних дій на фронтах Першої світової війни (1914 – 1918 рр.) викликали необхідність у наданні соціальної допомоги десяткам тисяч хворих військовослужбовців, серед яких було чимало українців. Розділені між різними воюючими блоками, не маючи своєї держави, вони змушені були воювати один проти одного у складі збройних сил Російської імперії та Австро-Угорської монархії. За роки війни в російській армії перебувало близько 4,5 млн. наддніпрянців, а в Австро-Угорській – понад 300 тис. галичан, буковинців і закарпатців [11].

Окремі аспекти соціальної політики під час війни знайшли відображення у працях присвячених бойовим діям на українських землях в роки війни [13]. Більш повно ця проблема висвітлюється у новітніх дослідженнях з історії благодійності [3-7]. Віддаючи належне науковцям, які фактично започаткували у вітчизняній історіографії напрямок дослідження соціальної роботи з військовослужбовцями у роки війни, необхідно вказати на відсутність робіт, які б у повному обсязі висвітлювали важливі проблеми в організації соціальної опіки військових. На жаль, в дослідженні цих

проблем відсутній системний підхід, який вимагає послідовного розкриття всіх аспектів даної проблематики, зокрема, ролі меценатів і благодійників. Отже, метою доповіді є окреслення напрямків меценатської і благодійної діяльності відомих українських магнатів з військовослужбовцями збройних сил Російської імперії в роки Першої світової війни.

Певну допомогу в організації соціальної реабілітації військовослужбовців під час Першої світової війни надавали відомі українські меценати, які співпрацювали з структурами громадських організацій Всеросійського земського союзу допомоги хворим і пораненим воїнам (ВЗС) та Комітету Південно-Західного фронту допомоги хворим і пораненим воїнам Всеросійського союзу міст (ВСМ). Українська установа – Південно-Західний комітет ВСМ була утворена в січні 1915 р. у Львові (з червня 1915 р. дислокувалася у Києві), складалася з Південно-Західного обласного комітету та губернських земських комітетів Київщини, Волині й Поділля [10, с. 44]. Під час війни ці організації проводили роботу в галузі військово-санітарної справи і постачання військ. На думку сучасної київської дослідниці Ніни Загребельної “ці організації відчутно потіснили позиції держави у сфері опіки постраждалих фронтовиків і цивільного населення, особливо у медично-санітарній галузі, що, зрештою, відчутно посилювало громадські впливи у галузі соціальної опіки” [5, с. 1].

Вже на початку серпня 1914 р. на зібранні представників дворянства і депутатів Київської губернії губернський предводитель дворянства Федір Безак запропонував долучитися до надання фінансової допомоги на задоволення потреб, викликаних війною. Зібрання постановило: надати приміщення дворянського будинку для хворих і поранених воїнів й відкрити збір пожертв на потреби війни або знайти інші способи для зібрання необхідних коштів [2, с. 196].

Посильну соціальну допомогу військовослужбовцям надавали відомі українські магнати. Насамперед варто відзначити родину козацько-міщанських дворян Терещенків, родом з Глухова на Слобожанщині (тепер Сумська обл.), які займали провідне місце у цукровому, гуральному, сільськогосподарському, суконному виробництві та лісообробці (мали у власності більше 200 тис. десятин землі). Щороку на їх підприємствах виробляли продукції на понад 20 млн. крб. Розвиваючи українську промисловість в Російській імперії, вони не забували й про надання соціальної допомоги потребуючим верствам суспільства. Зокрема, під час Першої світової війни з доброчинною метою родина Терещенків витратила майже 5 млн. крб., в основному на функціонування благодійних військових лазаретів [6, с. 20]. Так, у м. Києві вони утримували шість лазаретів для поранених і хворих військовослужбовців й два притулки для солдат з ампутованими кінцівками. Михайло Терещенко (підприємець, цукрозаводчик та землевласник, член IV-ої Державної Думи Російської імперії) під час війни був, спочатку уповноваженим Товариства Червоного Хреста на Південно-Західному фронті, потім помічником завідувача

санітарними організаціями на цьому ж фронті. Входив до керівного складу місцевих комітетів ВСМ і ВЗС, з липня 1915 р. до лютневої революції 1917 р. керував військово-промисловим комітетом у м. Києві, очолював Київське відділення із забезпечення воїнів-інвалідів протезами [14; 15].

Родина Терещенків утримувала в Києві лікувальний заклад на 50 ліжок, що розміщувався в міському училищі на Бібіковському бульварі. Федір Терещенко у власному будинку на вул. Олександрійській, 25 (тепер вул. М. Грушевського, 10) відкрив лазарет на 60 ліжок. Крім шпиталю, в міському училищі родина утримували ще один на 145 місць – у Клінічному містечку на Батієвій горі для інфекційних хворих. Ольга Терещенко відкрила лазарет-притулок на 20 ліжко-місць і взуттєву майстерню для фронтників з ампутованими кінцівками. Зокрема, в заяві до місцевого комітету Червоного Хреста від 4 листопада 1914 р. вона повідомляла: «Я влаштовую лазарет по вул. Кузнечній, 6 на 20 ліжок для одужуючих поранених нижніх чинів, які потребують посиленого харчування і тривалого лежання. Все обладнання цього лазарету, який я бажала б назвати «Ольгинським» лазаретом для одужуючих поранених нижніх чинів і його повне утримання з медичним персоналом, прислугою й медикаментами буде здійснюватися моїм власним коштом і за участю рідних сестер. Прошу дозволити бути його попечителькою і прийняти лазарет у відання Червоного Хреста» [3, с. 135]. Ще один шпиталь на 135 ліжок родина відкрила в амбулаторії лікарні для чорноробів. Цей лікувальний заклад утримували чотири сестри Терещенки з їхніми чоловіками. Загальна сума витрат на функціонування лікарні лише за січень 1916 р. становила понад 8 тис. крб. Єлизавета Терещенко разом з синами утримувала два передових звально-харчувальних загони на фронті, що підпорядковувалися Товариству Червоного Хреста [3, с. 136]. Надія Терещенко очолювала Київське обласне відділення із забезпечення скалічених воїнів протезами. Управа розміщувалася в її будинку на вул. Терещенківській, 9. У травні 1915 р. заходами відділення у приміщенні училища на Куренівці було відкрито лікувальний заклад на 150 місць для воїнів-інвалідів та майстерню на 325 робітників для виготовлення протезів. Крім того, Н. Терещенко власним коштом утримувала притулок на 25 ліжок, де перебували солдати з ампутованими кінцівками на час виготовлення для них протезів у зазначеній майстерні [1, с. 199].

Власники Рівного, князі Любомирські, також не цуралися благодійності на потреби фронту. Зокрема, віддали під шпиталь приміщення у своєму родовому палаці [7]. Представники Волинського дворянства облаштували та фінансували роботу лазарету на 22 ліжко-місць для офіцерів, відкритого у серпні 1914 р. Цей благодійний заклад працював впродовж усієї війни [6, с. 21]. При цьому власники брали на себе усі витрати по харчуванню і проживанню військовослужбовців. У Житомирі лазарет для поранених військових був організований завдяки старанню Наталії Оржевської – добродійниці, голови Житомирського губернського Товариства Червоного

Хреста у 1914-1917 рр. [9]. Серед меценатів, які фінансували діяльність госпіталів та лазаретів, був і почесний громадянин м. Суми, комерційний радник Дмитро Суханов. У фондах архіву збереглося свідоцтво про нагородження його у лютому 1917 р. срібною медаллю “За Усердіє”. Це була відзнака за фінансування військового госпіталю Червоного Хреста у Сумах [12]. Меценатами були й представники дворянства Черкащини, які утримували власним коштом ряд лікувальних закладів та робили значні внески на потреби пораненим воїнам [8, с. 85]. Вони були членами багатьох благодійних організацій з соціальної реабілітації військовослужбовців. Це, зокрема, князі С. Долгорукий, С. Трубецької, П. Урусов, княгині О. Лопухіна-Демидова, Н. Яшвиль, барон С. Штейнгер, граф Д. Бутурлін, графині Н. Муравйова-Апостол, М. Браницька, сестри Демидові та ін. [16]. Таким чином, можна констатувати, що станом на 1915 р. близько 74 % ліжко-місць в українських шпиталях і військових лазаретах функціонували за кошти місцевих капіталістів [6, с. 18].

Отже, меценатська і добродійна діяльність відомих українських магнатів під час Першої світової війни стала важливою складовою у вирішенні соціальних проблем військовослужбовців. Досвід такої діяльності яскраво засвідчив переваги громадської ініціативи над бюрократичним державним апаратом. Така соціальна робота стала важливим напрямом турботи суспільства про забезпечення життєдіяльності окремої верстви населення в екстремальних умовах.

Список використаних джерел:

1. Берест І.Р. Перша світова війна на землях Східної Галичини і Західної Волині: люди, події, факти. Львів : Вид-во УАД, 2015. 324 с.
2. Глінка Я.В. Одиннадцать лет в Государственной Думе. 1906-1917. Дневник и воспоминания. М. : Изд. Новое литературное обозрение. 2001. 393 с.
3. Донік О.М. Родина Терещенків в історії доброчинності. К. : НАН України, Ін-т історії України, 2004. 314 с.
4. Загребельна Н., Коляда І. Велика війна: українство і благодійність (1914-1917 рр.). К. : Ін-т історії України НАН України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, 2006. 193 с.
5. Загребельна Н. І. Громадські гуманітарні організації в Україні у роки Першої світової війни: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01. К. : Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, 2004. 20 с.
6. Ісса Т. В. Роль приватних дворянських лазаретів в організації медичної допомоги під час Першої світової війни. *Історичні студії суспільного прогресу*. Вип. 1; Глухівський нац. пед. ун-т ім. О. Довженка, Нац. наук. с.-г. б-ка Нац. акад. аграр. наук України. – Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2014. С. 12-16.
7. Калько С. Рівненські волонтери у Першій світовій війні. ВСЕ – сайт чесних новин. – 29.11.2014. URL : <http://old.vse.rv.ua/istoriya/1417265435-rivnenski-volonteru-u-pershiy-svitoviy-viyni.html>
8. Клименко Т.А. Черкащина в роки Першої світової війни. *Перша світова війна й Україна (до 100-річчя початку Великої війни)*: тези доповідей

Всеукраїнської наук. конф. з міжнар. участю (Київ-Черкаси, 25-26 вересня 2014 р.) / редкол.: В.А. Смолій та ін. К. : Ін-т історії України, 2014. С. 84-88.

9. Ковальчук І.В. Економічний стан і соціальна сфера Житомира напередодні і в роки Першої світової війни. URL : Режим доступу : eprints.zu.edu.ua/18647/1/tmpD5.pdf.

10. Лозинський А.Ф. Окремі аспекти соціальної роботи з військово-службовцями українських громадських допомогових установ в роки Першої світової війни. *Book of Proceedings: CADES EPHR – International Conference on Education, Pedagogy and Humanities Research* (August 17, 2016, St. Louis, Missouri, USA) / Editors: As. Prof. A. Antonyshyn, Prof. I. Yakubovich. – USA : Science and Innovation Center Publishing House, 2016. P.43-47 URL : https://archive.org/details/CADESProceedings2016_201610

11. Перша світова війна. *Вікіпедія – вільна енциклопедія*. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Перша_світова_війна

12. Почесні громадяни міста Суми. URL : www.library-sumy.com/sumy/people/

13. Реєнт О., Янишин Б. Україна в період Першої світової війни: історіографічний аналіз *Укр. іст. журнал*. 2004. № 4. С. 3-37.

14. Терещенки (рід). *Вікіпедія – вільна енциклопедія*. URL : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Терещенки_\(рід\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Терещенки_(рід))

15. Терещенко Михайло Іванович. *Вікіпедія – вільна енциклопедія*. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Терещенко_Михайло_Іванович

16. Черкащина в роки Першої світової війни. URL : cherkasy24.info/13137-cherkaschina-v-roki-pershoyi-svtovoyi-vyni.html

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Зоряна Ленів

*Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Інклюзія є пріоритетом у євроінтеграційній освітній політиці нашого державотворення з часу схвалення Урядом Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р., та в процесі імплементації нового Закону України «Про освіту» [3].

Вивчення світового досвіду впровадження інклюзії демонструє, що для успішної соціалізації дитини з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах інклюзії необхідна якісна взаємодія фахівців команди психолого-педагогічного супроводу, здатних на належному рівні забезпечити освітній процес. Однак, в Україні фахівці сьогодні відчують значні труднощі з реалізацією командної взаємодії в закладах загальної освіти з інклюзивним навчанням, тому їх потрібно цілеспрямовано готувати до такої професійної діяльності.